
tussen Protestantse Unie en het “christelijk volksdeel”. Doch het is in de tweede plaats een mistekening, dat A.R. en C.H. naar een machtsconcentratie streven, bewogen door zucht om heerschappij te oefenen met de eigen groep ten bate van het eigen volksdeel. Groen v. Prinsterer, Kuiper, De Savornin Lohman en Colijn waren nationale figuren, met nationale betekenis, die met niet minder, eer met vrucht en krachtdadiger nog dan Hoedemaker zich het lot hebben aangetrokken van heel de kerk en heel het volk zonder zich aan machtswellust over te geven. Terwijl vervolgens de vergelijking met Izaäk en Ismaël op deze wijze enerzijds van grenzeloze aanmatiging en zelfoverschatting, anderzijds van weergaloze minachting en vijandschap getuigt, die zeker niet christelijk zijn.⁶⁵

Diepenhorst mag Van Ruler het verwijt van retoriek maken, het moge duidelijk zijn dat hij er zelf op dat vlak ook wat van kan. Dat blijkt ook uit het slot van zijn artikel:

De christelijk nationale cultuur als gestalte van den Heiligen Geest ligt niet zover van de denkbeelden van Gogarten, ja van die der “deutschen Christen”, die ook aanvankelijk Barthianen in hun rijen telden, als iemand in argeloosheid menen zou. Zelfs in Hoedemaker lagen nationalistische gevaren en diens leerling Boissevain strekke hierin tot genoegzaam bewijs. [...] Eindelijk wie, zoals de aanhangers van de Protestantse Unie, in het algemeen zegt, sociaal-economisch wil ik vooruitstrevend, maar niet onverantwoordelijk handelen en wie meent, dat met algemene uitspraken als erkenning van het recht op arbeid en bestrijding der werkloosheid een afzonderlijke partij behoorlijk gemotiveerd is, toont een ontstellend gemis aan politiek besef, van wat al en niet oirbaar is. Aldus wordt politiek zeker geen heilige zaak, maar een speculatie op de gunst der kiezers, die in hun ontevredenheid over bestaande misstanden zich laten verlokken door leidslieden, die zich zelfs niet aan omlijnde op haar uitvoerbaarheid te toetsen beloften wagen, maar die alleen den volke verkondigen, dat zij geen reactie en geen conservatisme en geen kapitalisme wensen en dat zij gebroken hebben met de gangbare christelijke staatkunde op dit punt. Waarbij vergeten wordt, dat die versmade christelijke staatkunde in haar gebrekkigheid nochtans Nederland aan de spits der naties heeft gebracht, wat zijn sociale voorzieningen aangaat. Zodat de slotsom over de Protestantse Unie moet luiden: ‘Ongerechtvaardigd, ondoordacht, onverantwoordelijk’.⁶⁶

⁶⁵ I.A. Diepenhorst, ‘De Protestantse Unie’, p. 2.

⁶⁶ I.A. Diepenhorst, ‘De Protestantse Unie’, p. 2.